

Một số gợi ý cho học viên cao học đề xuất đề tài nghiên cứu theo định hướng ứng dụng trong lĩnh vực Kinh tế

Phạm Minh Trí¹, Bùi Văn Trinh²,
Cao Thị Nhân Anh³

* Tác giả liên hệ

¹ Email: minhtri0101@gmail.com

Trường Kinh tế - Luật, Đại học Trà Vinh

Số 126 Nguyễn Thiện Thành, thành phố Trà Vinh,

tỉnh Trà Vinh, Việt Nam

² Email: bvtrinh@ctu.edu.vn

Trường Đại học Cửu Long

Quốc lộ 1A, huyện Long Hồ, tỉnh Vĩnh Long,

Việt Nam

³ Email: caothinhnananh@gmail.com

Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Thành phố Hồ Chí Minh

Số 01 Võ Văn Ngân, thành phố Thủ Đức,

Thành phố Hồ Chí Minh, Việt Nam

TÓM TẮT: Nghiên cứu khoa học trong lĩnh vực Kinh tế rất đa dạng và bao quát từ tổng hợp chung đến kinh tế ngành, chuyên ngành. Các vấn đề liên quan trực tiếp đến đời sống, xã hội hay tổ chức nên có rất nhiều chủ đề cấp thiết cần được chọn để nghiên cứu. Nghiên cứu theo hướng ứng dụng đang có vai trò quan trọng trong việc kết nối giữa lý luận và thực tiễn, được các trường đại học quan tâm nâng chất các đề án nghiên cứu sát với thực tiễn, mang tính thời sự và phù hợp với xu thế phát triển của nền kinh tế. Trong phạm vi nghiên cứu của bài viết, nhóm tác giả chia sẻ quan điểm về cách chọn đề tài nghiên cứu theo hướng ứng dụng ở bậc cao học thuộc lĩnh vực Kinh tế, chỉ rõ sự khác biệt giữa đề tài nghiên cứu và đề tài ứng dụng cũng như chỉ ra một số khó khăn, hạn chế của việc chọn lựa và đề xuất đề tài, từ đó gợi ý cho học viên những vấn đề cần quan tâm khi đề xuất đề tài nghiên cứu.

TỪ KHÓA: Nghiên cứu khoa học, định hướng ứng dụng, lĩnh vực Kinh tế, đề án nghiên cứu, trường đại học.

→ Nhận bài 01/4/2024 → Nhận bài đã chỉnh sửa 09/5/2024 → Duyệt đăng 20/8/2024.

DOI: <https://doi.org/10.15625/2615-8957/12410803>

1. Đặt vấn đề

Bối cảnh xã hội ngày càng phát triển như hiện nay đòi hỏi có các hình thức đào tạo phù hợp hơn, luôn cải tiến và đổi mới, đáp ứng tốt nhu cầu của xã hội. Qua đó, học viên có cơ hội tiếp cận về mặt khoa học và thực tiễn với nhiều cách khác nhau, phong phú và đa dạng. Trong đó, hoạt động nghiên cứu khoa học có vai trò rất quan trọng, luôn được quan tâm và khuyến khích thực hiện, không chỉ mang lại lợi ích cho học viên để rèn luyện tư duy, khả năng nhận diện, giải quyết vấn đề khoa học mà còn tạo ra nhiều ý tưởng, ứng dụng hữu ích trong cuộc sống. Nghiên cứu khoa học luôn hướng đến việc tìm kiếm những điều chưa biết, góp phần hoàn thiện sự hiểu biết, ngay cả ứng dụng trong thực tiễn và phục vụ lợi ích của con người [1].

Hoạt động nghiên cứu khoa học trong lĩnh vực Kinh tế thời gian qua đã đóng góp rất lớn cho sự phát triển chung của ngành và có nhiều đề tài nghiên cứu được ứng dụng vào thực tiễn. Tuy nhiên, để đáp ứng tốt hơn với nhu cầu của xã hội, thúc đẩy hoạt động nghiên cứu khoa học và tạo ra các sản phẩm sát với thực tiễn thì bước quan trọng ngay từ đầu là chọn đề tài nghiên cứu. Thực tế cho thấy, học viên thường gặp khó khăn ở công đoạn này, từ đó gặp khó trong việc xác định rõ mục đích, vấn đề cần giải quyết, ngay cả việc xác định nội dung và phương pháp nghiên cứu cụ thể [2], [3]. Trước khi ban hành Thông tư 23/2021/TT-BGDĐT, việc đào

tạo thạc sĩ tại Việt Nam còn theo hướng chung chung, chưa tách bạch giữa định hướng nghiên cứu với ứng dụng nên chất lượng đào tạo chưa thật sự đáp ứng được so với nhu cầu thực tiễn [4]. Đến thời điểm hiện tại, vấn đề chọn đề tài nghiên cứu chưa được các nhà nghiên cứu trong nước phân tích, đánh giá hay hướng dẫn rõ ràng cho học viên để chọn đề tài nghiên cứu phù hợp. Xuất phát từ các vấn đề trên, nghiên cứu tập trung phân tích, đề xuất một số vấn đề cần lưu ý đối với học viên khi lựa chọn đề tài nghiên cứu để hoàn thành nhiệm vụ nghiên cứu trong chương trình đào tạo.

2. Kết quả nghiên cứu

2.1. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu chủ yếu sử dụng phương pháp phân tích, tổng hợp các tài liệu, văn bản có liên quan để khái quát thành cơ sở lý luận của vấn đề nghiên cứu. Những văn bản, công trình nghiên cứu khoa học trước đây có liên quan được lược khảo, bao gồm văn bản quy định đào tạo trình độ thạc sĩ của Bộ Giáo dục và Đào tạo, các công trình nghiên cứu liên quan trực tiếp đến đề tài, đề án... đọc và ghi chép lại các nội dung cơ bản, sau đó đánh giá lại và hệ thống các tài liệu đã thu thập được. Bên cạnh đó, nghiên cứu kết hợp với kinh nghiệm thực tiễn, quan sát trực tiếp các hoạt động đào tạo cao học tại một số cơ sở đào tạo để có đủ cơ sở đưa ra một số gợi ý, định hướng cho việc lựa chọn và đề tài nghiên cứu.

2.2. Cơ sở lý luận về đề xuất đề tài nghiên cứu khoa học

2.2.1. Một số khái niệm

Đề tài nghiên cứu khoa học: Là một hoặc nhiều vấn đề khoa học hàm chứa những điều chưa biết, có khi biết đến nhưng chưa đầy đủ. Đề tài nghiên cứu khoa học được đặt ra do yêu cầu của lý luận hay thực tiễn. Có thể phân biệt đề tài với một số hình thức nghiên cứu khác như: dự án, đề án, chương trình. Mặc dù, các hình thức nghiên cứu này không hoàn toàn mang tính chất nghiên cứu khoa học nhưng có những đặc điểm tương tự với đề tài [5]. Một vấn đề quan trọng luôn được các nhà nghiên cứu đề cập đến là đề tài nghiên cứu như thế nào được xem là tốt. Trong khi nghiên cứu khoa học có hai sứ mệnh chính là tìm hiểu hiện thực (nghiên cứu cơ bản) và cải tạo hiện thực (nghiên cứu ứng dụng). Để tìm hiểu hiện thực, các nhà nghiên cứu tập trung vào việc mô tả hoặc giải thích những hiện tượng mới xảy ra trong đời sống như: những biểu hiện bên ngoài của hiện tượng, cơ chế vận hành và những hệ quả do hiện tượng gây ra. Đối với nghiên cứu cải tạo hiện thực thường tập trung vào việc tạo ra sản phẩm mới (có thể là biện pháp, giải pháp, hàm ý chính sách, mô hình hoạt động mới) để giải quyết tình huống có vấn đề hay chọn ra sản phẩm tối ưu trong số những sản phẩm có sẵn để giải quyết tình huống có vấn đề [2].

Thông thường, quy chuẩn để đánh giá chất lượng của một đề tài nghiên cứu chưa rõ ràng, cố định. Việc đánh giá phần lớn phụ thuộc vào tính chất đặc thù của ngành, hướng nghiên cứu và quan điểm của người hướng dẫn hay Hội đồng đánh giá luận văn. Một đề tài nghiên cứu chỉ để kiểm nghiệm một phương pháp, mô hình với một bộ dữ liệu, phạm vi nghiên cứu khác nhau hoặc nhằm cải tiến phương pháp, khám phá ra lý thuyết mới. Mỗi đề tài nghiên cứu đều có ý nghĩa và đóng góp riêng cho khoa học hay thực tiễn. Tuy nhiên, một đề tài tốt thì tối thiểu cần có các yếu tố như: tính cấp thiết, tính nguyên mẫu, tính mới, tính đặc thù, tính khả thi và khả năng mở rộng.

Đề tài định hướng nghiên cứu và định hướng ứng dụng: Khi xét đến đề tài nghiên cứu khoa học, có hai định hướng chính là định hướng nghiên cứu và định hướng ứng dụng. Đề tài theo định hướng nghiên cứu là hoạt động nghiên cứu cơ bản nhằm vào một mục đích nhất định hoặc để ứng dụng vào những dự kiến định trước. Chẳng hạn như các hoạt động điều tra cơ bản về kinh tế, xã hội. Trong khi đó, đề tài theo định hướng ứng dụng là hoạt động nghiên cứu vận dụng các quy luật đã được phát hiện từ nghiên cứu cơ bản để giải thích sự vật, tạo ra các nguyên lý sản phẩm, dịch vụ mới và áp dụng chúng vào sản xuất, phục vụ đời sống. Kết quả của hướng nghiên cứu ứng dụng có thể là giải pháp, chính sách mới dành cho tổ chức hay doanh

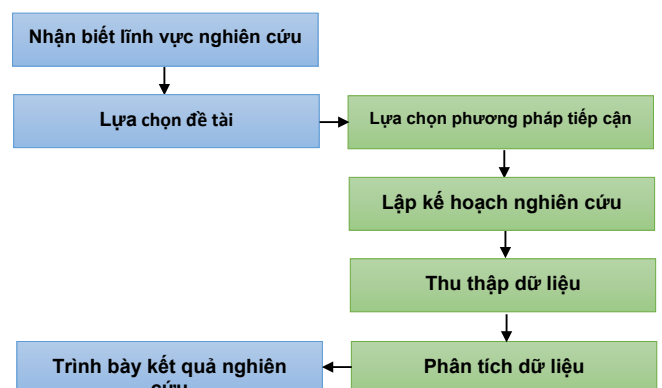
nh nghiệp nhưng giải pháp, chính sách này phải được kiểm chứng và gắn với lý thuyết [3], [5], [6].

Việc lựa chọn đề tài tốt nghiệp theo hướng ứng dụng một cách phù hợp có ý nghĩa quan trọng đối với học viên cao học, vừa đảm bảo hoàn thành chương trình đào tạo trình độ thạc sĩ, vừa tuân thủ đúng những quy định đối với một đề tài nghiên cứu là phải đề xuất được giải pháp, chính sách mới để giải quyết hiệu quả những thách thức trong thực tiễn. Kết quả nghiên cứu phải là công sức, sản phẩm của chính học viên và chưa được công bố trước đó. Trong quá trình thực hiện đề tài tốt nghiệp, học viên phải thể hiện được năng lực ứng dụng khoa học, công nghệ và liêm chính trong học thuật [7].

2.2.2. Một số vấn đề lý luận về đề xuất đề tài nghiên cứu

Trong quy trình nghiên cứu, việc đề xuất đề tài nghiên cứu khoa học hay phát hiện ra vấn đề cần nghiên cứu và đặt tên cho đề tài là một hoạt động nhận thức khoa học đầu tiên trong các vấn đề cơ bản của công tác nghiên cứu khoa học về một lĩnh vực (xem Hình 1) có ý nghĩa quan trọng đối với người nghiên cứu, vì mỗi đề tài nghiên cứu gắn liền với những cố gắng đầu tư trí tuệ, sức lực, thời gian, kinh phí,... Khi đó, vấn đề nghiên cứu chính là điều chưa biết hoặc chưa thấu đáo về bản chất, là một câu hỏi cần giải đáp trong nghiên cứu, giúp người nghiên cứu giới hạn một bước về lĩnh vực nghiên cứu, để tránh sa đà vào nguồn tư liệu dàn trải quá rộng, kể đến là để có một cái nhìn bao quát vấn đề cần nghiên cứu. Từ vấn đề nghiên cứu sẽ nảy sinh đề tài khoa học.

Như vậy, việc xác định vấn đề nghiên cứu là bước quan trọng đầu tiên mà người nghiên cứu phải thực hiện chính là việc phát hiện ra những mâu thuẫn giữa lý luận và thực tiễn mà những người nghiên cứu trước đó chưa thể giải quyết hoặc giải quyết chưa đầy đủ nên cần phải thực hiện. Thông thường, việc lựa chọn đề tài nghiên cứu được thực hiện theo trình tự các bước như: 1) Nhận biết mâu thuẫn từ hiện thực khách quan; 2) Dựa trên những mâu thuẫn đã phát hiện để tìm ra được vấn đề nghiên cứu; 3) Xác định đề tài từ vấn đề nghiên cứu [8].

Hình 1: Trình tự nghiên cứu khoa học [9]

Sau khi phát hiện ra vấn đề nghiên cứu, đặt tên cho đề tài nghiên cứu cũng rất quan trọng và không phải là công việc dễ dàng. Tên đề tài nghiên cứu khoa học là lời văn diễn đạt mô hình tư duy kết quả dự kiến của quá trình nghiên cứu dưới dạng súc tích. Nó diễn đạt mong muốn của người nghiên cứu tác động vào đối tượng, cải tiến nó để cuối cùng đi đến những mục tiêu dự kiến. Tên đề tài cần được diễn đạt bằng một câu ngữ pháp trọn vẹn, rõ ràng, súc tích, ít chữ nhất có thể nhưng chứa đựng lượng lớn thông tin và hàm ý đến nhiều vấn đề cần nghiên cứu. Tên đề tài nghiên cứu cần đáp ứng ba yêu cầu như sau: 1) Phải ngắn gọn, rõ ràng nhưng chứa đựng đầy đủ thông tin và hợp với nội dung cơ bản của đề tài nghiên cứu; 2) Sử dụng ngôn từ khoa học; 3) Phản ánh cô đọng và rõ ràng nội dung nghiên cứu của đề tài [3], [8].

Một số lỗi cần tránh trong quá trình đặt tên đề tài nghiên cứu như: Tên quá dài, nhiều hơn 20 từ; rườm rà, chứa quá nhiều từ khóa; sử dụng những cụm từ có

độ bất định thông tin cao (Tìm hiểu về...; Vài suy nghĩ về...; Về vấn đề...; Một số vấn đề...) hay nói về mục đích nghiên cứu của đề tài (xem Bảng 1).

Xét về cơ sở thực tiễn để đề xuất đề tài: Dựa trên những thành tựu nghiên cứu khoa học mà người nghiên cứu đang quan tâm (Bài viết đăng trên các tạp chí, báo cáo khoa học trong và ngoài nước), hay sử dụng các phương pháp mới hiệu quả hơn (Phân tích chi tiết những tài liệu đã được thu nhập trong điều tra khoa học; những tài liệu thống kê, mô tả, thực nghiệm mới có tính chất công khai; tham khảo ý kiến của các chuyên gia...). Trong thực tế, đề tài nghiên cứu khoa học còn được bắt nguồn từ những ý tưởng độc đáo của cá nhân, nảy sinh từ trong thực tiễn hoạt động, nghiên cứu [6]. Khi đề xuất đề tài nghiên cứu, vấn đề cần lưu ý là đóng góp về mặt ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài, tính cấp thiết cần nghiên cứu, đặc biệt là phù hợp với sở trường, thế mạnh của học viên và các điều kiện cần thiết đảm bảo cho việc hoàn thành đề tài [3].

Bảng 1: Một số lỗi thường gặp khi đặt tên đề tài nghiên cứu

(Nguồn: [3] và tổng hợp của tác giả)

STT	Lỗi thường gặp	Tiêu đề bài viết
1	Tên đề tài nghiên cứu đặt quá dài	Việt Nam trong hành trình hướng tới các mục tiêu phát triển bền vững của Liên Hợp quốc, Thỏa thuận Paris và đáp ứng các nhu cầu phát triển bền vững cần thiết.
2	Tên đề tài quá rườm rà, chứa nhiều từ khóa	Nâng cao hiệu quả hỗ trợ tài chính cho doanh nghiệp vận tải trong bối cảnh đại dịch COVID-19 tại Việt Nam dưới khía cạnh chính sách, pháp luật.
3	Sử dụng những cụm từ có bộ bất định thông tin cao	Một số vấn đề về công tác kiểm sát việc giải quyết các vụ án kinh doanh, thương mại về tranh chấp hợp đồng tín dụng.
4	Nói về mục đích nghiên cứu trong tên đề tài	Giải pháp điều hành tín dụng ngành, lĩnh vực, góp phần hỗ trợ tăng trưởng kinh tế năm 2022 và định hướng năm 2023.

Bảng 2: Sự khác nhau giữa hướng nghiên cứu và ứng dụng

(Nguồn: Tổng hợp của tác giả, 2023)

Tiêu chí	Hướng nghiên cứu	Hướng ứng dụng
1. Hướng chọn đề tài	Phát triển các quan điểm; lí thuyết khoa học; phát hiện, khám phá và thử nghiệm kiến thức mới.	Thực hiện một Đề án/Dự án thực tế hoặc nghiên cứu vấn đề cần giải quyết trong thực tiễn; ứng dụng kết quả nghiên cứu vào thực tiễn.
2. Mục tiêu nghiên cứu	Phát triển lí thuyết; giải quyết một vấn đề nghiên cứu, một "khoảng trống nghiên cứu" không nhất thiết là một vấn đề thực tiễn "nóng hổi" nào đó.	Ứng dụng lí thuyết vào thực tế; giải quyết một vấn đề thực tiễn "nóng hổi" được phát hiện tại tổ chức, địa phương, thị trường trong nước hay quốc tế.
3. Đặc điểm nghiên cứu	Tổng quát hóa và có giá trị lâu dài.	Phù hợp với không gian, thời gian cụ thể.
4. Phương pháp nghiên cứu	Áp dụng phương pháp định tính, định lượng hoặc cả hai phương pháp.	Sử dụng phương pháp nghiên cứu thị trường, nghiên cứu tình huống điển hình, giải quyết vấn đề kinh doanh, các công cụ thống kê mô tả.
5. Nguồn dữ liệu	Có thể là thứ cấp hay sơ cấp được hình thành từ khảo sát điều tra. Các công cụ định lượng (mô hình Toán học, Kinh tế lượng) được sử dụng để xử lí số liệu.	Dữ liệu chủ yếu là thứ cấp được thu thập từ công ti, tổ chức, địa phương,...
6. Kết quả nghiên cứu	Hệ thống lí thuyết, mô hình, luận điểm mới.	Giải pháp mới cho công tác tổ chức, quản lí của đơn vị hay một vấn đề cụ thể.

2.2.3. Sự khác nhau giữa đề tài theo hướng nghiên cứu và ứng dụng

Theo Thông tư số 23/2021/TT-BGDĐT, đào tạo trình độ thạc sĩ tại các cơ sở đào tạo phải chia thành hai chương trình đào tạo thạc sĩ độc lập: Hướng nghiên cứu và hướng ứng dụng. Việc đổi mới hoạt động nghiên cứu đối với bậc Thạc sĩ có ý nghĩa quan trọng và tách bạch giữa việc tạo ra tri thức mới (hướng nghiên cứu) và tạo sự kết nối giữa lý luận và thực tiễn (hướng ứng dụng) (xem Bảng 2) [7]. Thời gian gần đây, các cơ sở đào tạo trong nước có xu hướng đẩy mạnh công tác đào tạo Thạc sĩ theo hướng ứng dụng để đáp ứng tốt hơn nhu cầu của thị trường, gia tăng tính kết nối giữa nội dung đào tạo mang tính lý luận với thực tiễn cũng như nâng cao sự tương tác giữa trường đại học và cộng đồng doanh nghiệp [10].

Xét về đặc điểm của nghiên cứu: Tùy theo mục tiêu nghiên cứu và các sản phẩm thu được sau nghiên cứu mà có sự phân biệt giữa các loại hình nghiên cứu khoa học. Theo hướng nghiên cứu, phần lớn các đề tài tập trung vào việc khám phá, phát hiện ra những điểm mới, góp phần hình thành một hệ thống lý thuyết có khả năng ảnh hưởng đến ngành, lĩnh vực. Đối với hướng ứng

dụng là vận dụng kết quả nghiên cứu đã phát hiện ra từ nghiên cứu cơ bản để giải thích, tạo dựng các nguyên lý cho sản phẩm, dịch vụ mới, áp dụng vào trong sản xuất và đời sống của tổ chức. Sản phẩm của nghiên cứu ứng dụng là giải pháp hữu ích về công tác tổ chức, quản lý của đơn vị [5].

Xét về quy trình nghiên cứu: Quy trình theo hướng nghiên cứu được thực hiện theo dạng thực nghiệm, trong khi hướng ứng dụng theo quy trình giải quyết vấn đề. Quy trình thực nghiệm bắt đầu từ việc quan sát, xây dựng lý thuyết, các giả thuyết để kiểm định lý thuyết và sau cùng là đánh giá kết quả thu được. Trong khi đó, quy trình giải quyết vấn đề là một chuỗi hoạt động từ việc xác định vấn đề, phân tích, chuẩn đoán, thiết kế giải pháp, thực thi giải pháp, học hỏi và đánh giá (xem Hình 2).

2.3. Một số khó khăn, hạn chế trong việc chọn đề tài nghiên cứu theo hướng ứng dụng

Nghiên cứu khoa học là một trong những hoạt động trọng tâm của học viên, từ hoạt động nghiên cứu phát huy được năng lực trí tuệ, hình thành kỹ năng mềm, phương pháp nghiên cứu khoa học, phát huy phong cách làm việc độc lập để củng cố chuyên môn, nghiệp vụ, nâng cao trình độ và sáng tạo những giá trị mới cho xã hội. Tuy nhiên, do một số nguyên nhân khách quan và chủ quan nên hoạt động nghiên cứu khoa học của học viên tại các trường đại học hiện nay vẫn còn nhiều hạn chế, gây ảnh hưởng đến hiệu quả hoạt động nghiên cứu khoa học.

Học viên phát hiện nhiều vấn đề nghiên cứu có tầm quan trọng về mặt lý luận và gắn với thực tiễn tại nơi công tác nhưng vẫn gặp nhiều khó khăn khi lựa chọn đề tài nghiên cứu. Lựa chọn đề tài là khâu quan trọng và đóng vai trò then chốt trong việc thực hiện công trình khoa học. Để lựa chọn đề tài hay thu thập được tài liệu phục vụ nghiên cứu mang tính khả thi và có ý nghĩa thực tiễn thì vấn đề cần quan tâm là phạm vi nghiên cứu nằm trong khả năng có thể thực hiện của học viên, phù hợp với sở trường nghề nghiệp, sự đam mê đối với một chủ đề nào đó. Vấn đề luôn được quan tâm là đặt tên đề tài nghiên cứu sao cho phản ánh rõ vấn đề nghiên cứu. Học viên thường lúng túng khi đặt tên đề tài, thường thiếu các từ khóa quan trọng, ví dụ như “quản lý” nên dễ lạc sang đề tài nghiên cứu thuộc lĩnh vực khác. Bên cạnh đó, học viên thường đặt tên đề tài quá dài, có khi lại quá ngắn, thiếu xác định địa bàn nghiên cứu làm cho phạm vi của đề tài trở nên quá rộng và không xác định [11].

Thực tế khác cho thấy, nhiều học viên ý thức được việc chọn đề tài gắn liền với nhiệm vụ chuyên môn tại đơn vị công tác với mong muốn tìm ra giải pháp tốt hơn cho công việc chuyên môn. Tuy nhiên, tài liệu tham khảo phục vụ cho việc nghiên cứu lại là lo lắng đối với học viên, có khi không tìm được tài liệu hay lý thuyết

Hướng nghiên cứu

Hướng ứng dụng

Hình 2: Quy trình định hướng nghiên cứu và ứng dụng [6]

phù hợp để định hướng nghiên cứu. Vấn đề này do học viên đề xuất ý tưởng mới quá, không có lý thuyết nền để thực hiện ý tưởng đó. Bên cạnh đó, vấn đề được học viên quan tâm lại có nhiều đề tài đã thực hiện trước đó cùng chủ đề nghiên cứu nên sự trùng lặp có thể xảy ra. Mặc dù đề tài nghiên cứu vẫn được chọn khi xem xét đến yếu tố lịch sử của nghiên cứu và thỏa mãn một số điểm quan trọng như: Có tính kế thừa kết quả nghiên cứu của các công trình trước đó; Vận dụng phương pháp nghiên cứu mới thích hợp với bối cảnh hiện tại; Bổ sung, phân tích sâu hơn... [3].

Trong thời gian gần đây, hoạt động nghiên cứu khoa học của học viên không còn là vấn đề mới mẻ của các trường đại học trong nước. Tuy nhiên, hoạt động này vẫn chưa thực sự trở thành một nhu cầu thiết yếu của học viên, bởi vì phần lớn học viên vẫn chưa nhận thức được tầm quan trọng và giá trị của công tác nghiên cứu khoa học. Thực tế, việc hoàn thành một đề tài nghiên cứu khoa học không phải là vấn đề đơn giản, có rất nhiều khó khăn, thử thách, đòi hỏi học viên phải kiên trì vượt qua. Tính chủ động trong nghiên cứu của học viên vẫn còn rất nhiều hạn chế. Điều này xuất phát từ nguyên nhân sau:

Thứ nhất: Khi lựa chọn đề tài nghiên cứu, phần lớn học viên có cái nhìn rất đơn sơ về nhận diện vấn đề để chọn đề tài, có khi chọn đề tài quá rộng gặp khó về mặt thời gian thực hiện đề tài hay quá hẹp không đáp ứng được chuẩn đào tạo cao học. Ngân hàng đề tài gợi ý chưa thực sự phát huy được vai trò, khả năng của chính học viên. Các đề tài gợi ý thường mang tính chất tham khảo là chính. Trong lĩnh vực Kinh tế có nhiều nhóm ngành riêng, trong khi ngân hàng đề tài thì chỉ mang chung và không phân định rõ ràng. Do đó, việc lựa chọn đề tài nghiên cứu có khi còn cảm tính, theo sở thích.

Thứ hai: Nhiều đề tài nghiên cứu chỉ chọn theo hướng hoàn thiện một hoạt động kinh doanh hay phần hành công việc và chỉ đưa ra những nhận định mang tính chủ quan, thiếu dữ liệu chứng minh, những bằng chứng khoa học để làm cơ sở cho việc đưa ra những nhận định, kết luận. Một số nghiên cứu viên cho rằng hướng nghiên cứu định tính (nghiên cứu tình huống) không cần đến dữ liệu hay những minh chứng khách quan. Kết quả là những nhận định, đề xuất còn mang tính chủ quan, cảm tính và thiếu thuyết phục. Ngoài ra, một số luận văn thạc sĩ mặc dù bản chất là theo hướng ứng dụng nhưng lại không đưa ra được các giải pháp mang tính chi tiết, không có kế hoạch và cách thức thực hiện cụ thể, các giải pháp được đưa ra còn theo kiểu tự biên tự diễn [9], [10].

Thứ ba: Học viên gặp khó trong việc tìm kiếm tài liệu phục vụ nghiên cứu, chưa biết cách thức khai thác nguồn tài liệu hay thiếu sự hỗ trợ của các cơ sở đào tạo. Để có được một báo cáo nghiên cứu khoa học hoàn chỉnh đòi hỏi học viên phải nắm được nội dung của đề

tài thực hiện và phải không ngừng tìm kiếm các tài liệu có liên quan như sách, tài liệu chuyên ngành trong nước và ngoài nước.

Thứ tư: Đối với các học viên chưa có kinh nghiệm nghiên cứu khoa học sẽ rất khó để định hình ra một đề tài đáp ứng được các tiêu chí, do thiếu kỹ năng tìm ra ý tưởng mới từ các công trình khoa học trước đó. Một đề tài nghiên cứu khoa học có chất lượng cần đảm bảo được tiêu chí có khả năng ứng dụng và ý nghĩa khoa học, giải pháp, chính sách mới được đề xuất có khả năng ứng dụng trong thực tiễn.

Thứ năm: Để hỗ trợ học viên chọn lựa đề tài nghiên cứu phù hợp, các cơ sở đào tạo có một số hoạt động hỗ trợ, giúp học viên bắt đầu định hình hướng chọn vấn đề nghiên cứu nhưng vẫn còn thiếu hướng dẫn một cách có hệ thống những nguyên tắc cơ bản của việc xây dựng một đề tài nghiên cứu. Đặc biệt là thiếu các buổi sinh hoạt chuyên đề về phương pháp nghiên cứu, gợi ý hướng nghiên cứu phù hợp với dạng đề tài hướng ứng dụng, mang tính cấp thiết đối với đơn vị, doanh nghiệp. Phần lớn các tài liệu hướng dẫn chủ yếu giới thiệu về khía cạnh kỹ thuật trình bày một luận văn (như cách trình bày bìa, cỡ chữ, phong chữ...). Thêm vào đó, để khắc phục hạn chế đó, vẫn có trường hợp giảng viên hỗ trợ học viên chọn đề tài nghiên cứu theo hướng “Giao - Nhận đề tài” nên vô tình không phát huy hết được tính tích cực cũng như sự chủ động của học viên [2].

Thứ sáu: Học viên chưa sắp xếp thời gian nghiên cứu một cách hợp lý do chưa ước lượng được khối lượng công việc hay chi phối bởi công việc tại đơn vị. Do đó, quỹ thời gian dành cho nghiên cứu không có nhiều. Trong khi đó, nghiên cứu khoa học cần nhiều thời gian, từ khâu chọn đề tài, tìm kiếm tài liệu, xây dựng phương án nghiên cứu, tiến hành thực hiện, điều tra, thu thập, phân tích số liệu, viết báo cáo...

2.4. Đề xuất một số gợi ý cho học viên cao học lựa chọn và đề xuất đề tài nghiên cứu khoa học theo định hướng ứng dụng trong lĩnh vực Kinh tế

Trên thực tế, nghiên cứu ứng dụng được thực hiện với mục đích chính là để giải quyết một vấn đề cụ thể và thường mang tính thị trường. Nghiên cứu ứng dụng trong lĩnh vực Kinh tế chủ yếu tập trung vào việc đề xuất giải pháp, chính sách của tổ chức. Những đề xuất này phải được kiểm chứng và được dẫn dắt bởi cơ sở lý thuyết. Việc lựa chọn đề tài nghiên cứu là bước đầu tiên và quan trọng đối với một đề án/dự án, đặc biệt là đối với học viên cao học. Việc định hướng đề tài sớm sẽ giúp học viên tập trung vào tìm hiểu và tích lũy kiến thức chuyên sâu để tìm ra vấn đề nghiên cứu cần giải quyết. Trong quá trình lựa chọn đề tài nghiên cứu, học viên thường cảm thấy áp lực, lo lắng, bối rối vì chưa tìm ra hướng nghiên cứu. Trong bối cảnh đó, học viên cần phải chủ động trong việc trao đổi với giáo viên hướng

dẫn, bạn bè, đồng nghiệp để tìm ra ý tưởng hay giải pháp. Dưới đây là một số gợi ý giúp học viên chọn lựa, đề xuất đề tài phù hợp với khả năng và yêu cầu của một đề tài nghiên cứu theo định hướng ứng dụng trong lĩnh vực Kinh tế:

Thứ nhất, vấn đề quan trọng nhất đối với học viên khi lựa chọn đề tài nghiên cứu là phải chọn chủ đề vừa sức, không quá rộng và cũng không quá hẹp, đề tài không được trùng với các đề tài của các năm trước, có ý nghĩa về kinh tế. Học viên chủ động tìm kiếm, tham khảo các nguồn tài liệu (đề tài nghiên cứu khoa học, bài viết đăng trên các tạp chí, các công trình nghiên cứu trước đó), vận dụng phương pháp mới, phân tích sâu hơn để khắc phục “khoảng trống nghiên cứu” đối với chủ đề đã chọn. Đối với đề tài nghiên cứu theo định hướng ứng dụng cần nhận ra được vấn đề trung tâm, khảo sát lí thuyết để liệt kê ra các nguyên nhân dẫn đến vấn đề trung tâm, thu thập và phân tích dữ liệu của tổ chức/doanh nghiệp để kiểm định nguyên nhân thực sự, sau cùng là đề xuất giải pháp cụ thể đối với tổ chức/doanh nghiệp để giải quyết các vấn đề trong điều kiện thực tế của doanh nghiệp. Việc đề xuất giải pháp, chính sách mới phải dựa vào dữ liệu khảo sát thực tế, minh chứng cho từng vấn đề được đề cập.

Thứ hai, trước khi quyết định chọn đề tài nghiên cứu, học viên phải tìm hiểu kĩ về lí thuyết, đảm bảo có sự gắn kết chặt chẽ giữa lí thuyết với thực tiễn. Trong hoạt động của một số tổ chức/cộng đồng doanh nghiệp, lãnh đạo đơn vị thường ít quan tâm đến tầm quan trọng của lí thuyết trong việc giải quyết các vấn đề kinh doanh/hoạt động. Họ thường dựa trên kinh nghiệm là chính mà xem nhẹ lí thuyết. Chính vì vậy, việc đưa ra các quyết định thường là cảm tính và thiếu sự hỗ trợ của cơ sở lí luận. Một số nghiên cứu viên đôi khi cũng nhầm lẫn khi cho rằng, lí thuyết và thực tiễn là hai khía cạnh khác nhau. Khi thực hiện việc nghiên cứu ứng dụng một cách đúng đắn, học viên sẽ nhận thấy giữa lí thuyết và thực tiễn phải có sự song hành và gắn kết rất chặt chẽ với nhau. Một điểm cần lưu ý là sự thành công trong thực tiễn phải được dẫn dắt bởi một lí thuyết tốt. Một khi thực tiễn thiếu sự giải thích bởi lí thuyết, thực tiễn sẽ thiếu sự thuyết phục và hiệu quả không cao. Học viên nên tham khảo nhiều bài báo khoa học liên quan đến chủ đề định hướng nghiên cứu để tìm ra ý tưởng mới, vừa nhận ra lí thuyết nền, vừa phát hiện ra vấn đề cần nghiên cứu gắn với thực tiễn đơn vị.

Thứ ba, khi chọn đề tài nghiên cứu, học viên cần lưu ý đến một số vấn đề quan trọng như: 1) Vấn đề được nhận diện phải có thực tại một đơn vị/doanh nghiệp mà học viên tự nhận diện ra vấn đề chứ không phải là một nhiệm vụ phải đưa ra giải pháp cho một vấn đề của tổ chức nào đó; 2) Nhận được sự hỗ trợ từ phía tổ chức/doanh nghiệp (người phụ trách chịu trách nhiệm về vấn

đề mà học viên định nghiên cứu); 3) Tiếp cận được dữ liệu phục vụ cho quá trình nghiên cứu; 4) Vấn đề đề xuất phải mang tính khả thi và phù hợp với bối cảnh của tổ chức/doanh nghiệp.

Thứ tư, các cơ sở đào tạo cần trang bị cho học viên về phương pháp nghiên cứu theo hướng ứng dụng trước khi viết luận văn, tập trung chỉ rõ những kiến thức, kĩ thuật, công cụ cần thiết để phục vụ cho việc nghiên cứu, tránh trình bày quá nhiều nội dung mà ít được sử dụng theo hướng nghiên cứu này. Cụ thể, đối với phương pháp nghiên cứu về định tính và một số kĩ thuật thu thập và phân tích dữ liệu. Về mặt kĩ thuật, học viên phải nắm các kĩ thuật cơ bản về định tính (phỏng vấn sâu, thảo luận nhóm). Từ kết quả nghiên cứu, học viên có thể tư vấn cho tổ chức/doanh nghiệp một cách bài bản, khoa học, đề xuất giải pháp cụ thể, giúp cho tổ chức/doanh nghiệp hoạt động hiệu quả.

Thứ năm, nâng cao về hoạt động nghiên cứu khoa học tại các trường đại học. Theo định kì 6 tháng/năm, khoa/bộ môn chuyên ngành nên tổ chức các buổi thảo luận tạo cơ hội cho học viên trao đổi phương pháp học tập, cũng như định hướng chọn đề tài nghiên cứu. Tại các buổi tập huấn, cơ sở đào tạo chọn giảng viên có kinh nghiệm truyền thụ những kiến thức, kĩ năng nghiên cứu khoa học cơ bản, cần thiết cho học viên, tăng cường hoạt động định hướng, gợi mở những chủ đề cần nghiên cứu, định hướng, khuyến khích học viên chủ động tìm kiếm những ý tưởng, từ đó có thể chủ động liên hệ giảng viên hướng dẫn phù hợp.

3. Kết luận

Nghiên cứu khoa học là hoạt động giúp học viên mở rộng tri thức, tiếp cận thực tiễn nhờ quá trình thực hiện đề tài. Việc chọn được đề tài nghiên cứu phù hợp có ý nghĩa quan trọng đối với học viên, nâng cao hiệu quả đào tạo và giá trị “thương hiệu” của cơ sở đào tạo. Khi đó, lựa chọn đề tài và cách tiếp cận nghiên cứu không chỉ cần tuân thủ các nguyên tắc chung của nghiên cứu khoa học, mà còn tuân thủ tính chất riêng, đặc thù của chuyên ngành. Lựa chọn đề tài đúng chuyên ngành và xác định cách tiếp cận nghiên cứu phù hợp với đề tài sẽ giúp cho nghiên cứu viên không bị “chệch hướng”, có định hướng tốt trong nghiên cứu lí luận và thực tiễn, nhất quán trong phân tích vấn đề đã chọn. Chính vì thế, các trường đại học cần có sự điều chỉnh, tạo điều kiện tốt hơn nữa cho học viên nắm vững phương pháp nghiên cứu theo định hướng ứng dụng, biết cách nhận diện vấn đề và chọn lựa đề tài nghiên cứu phù hợp. Với những nỗ lực đó, hoạt động nghiên cứu khoa học tại các trường đại học sẽ có thêm nhiều sản phẩm mới, chất lượng đào tạo được nâng lên và đáp ứng tốt hơn nhu cầu của xã hội.

Tài liệu tham khảo

- [1] Hồ Thị Phương - Nguyễn Bá Tường, (2021), *Nghiên cứu khoa học của sinh viên trong các cơ sở giáo dục đại học: Thực tiễn tại trường Đại học Luật, Đại học Huế*, Tạp chí Khoa học, Đại học Huế: Khoa học, xã hội và nhân văn, số 6C, tr.197-204, ISSN.2588-1213.
- [2] Trần Thanh Ái, (2014), *Cần phải làm gì để phát triển năng lực nghiên cứu khoa học giáo dục*, Tạp chí Dạy và Học ngày nay, số 1, tr.21-25.
- [3] Nguyễn Trọng Biên, (2005), *Chọn đề tài nghiên cứu khoa học trong lĩnh vực văn thư - lưu trữ*, Tạp chí Văn thư Lưu trữ Việt Nam, số 4, tr.111-112, 106, ISSN.0866-7365.
- [4] Nguyễn Thị Thắm, (2022), *Một số đổi mới trong mô hình đào tạo thạc sĩ Quản trị kinh doanh theo hướng ứng dụng*, Tạp chí Công thương, số 11, tr.266 - 269.
- [5] Lưu Xuân Mới, (2003), *Phương pháp nghiên cứu khoa học*, Viện Nghiên cứu Đào tạo Kinh tế - Tài chính.
- [6] Aken, J., V., Berends, H., & Bij, H., V., D., (2012), *Problem Solving in Organizations: A Methodological Handbook for Business and Management Students*. 2nd edition, Cambridge University Press.
- [7] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (30/8/2021), *Thông tư số 23/2021/TT-BGDĐT ban hành Quy chế tuyển sinh và đào tạo trình độ Thạc sĩ*.
- [8] Bùi Ngọc Hoàng, (7/2017), *Hệ thống kỹ năng nghiên cứu khoa học xã hội nhân văn của giảng viên trẻ ở các trường đại học trong quân đội*, Tạp chí Giáo dục, tr.73 - 75.
- [9] Phạm Đức Cường, (2017), *Đổi mới nghiên cứu kế toán tại các trường đại học ở Việt Nam trong điều kiện hội nhập quốc tế*, Tạp chí Khoa học và Đào tạo Ngân hàng, số 181, tr.67-74.
- [10] Nguyễn Phong Nguyên - Đoàn Ngọc Quê, (2018), *Nghiên cứu hàn lâm và hướng ứng dụng ở bậc học thạc sĩ ngành Kế toán*, Tạp chí Công thương, số 9, tr.334 - 339, ISSN.0866-7756.
- [11] Mỹ Giang Sơn, (2017), *Kỹ năng nghiên cứu khoa học của học viên cao học chuyên ngành quản lý giáo dục trong việc thực hiện luận văn tốt nghiệp tại Trường Đại học Sài Gòn*, Tạp chí Khoa học Giáo dục, số 137, tr.102-106.
-

SOME SUGGESTIONS FOR GRADUATE STUDENTS TO PROPOSE APPLICATION-ORIENTED RESEARCH TOPICS IN THE ECONOMIC FIELD

Phạm Minh Trí^{*1}, Bùi Văn Trinh²,
Cao Thị Nhân Anh³

* Corresponding author

¹ Email: minhtri0101@gmail.com
School of Economics and Law - Tra Vinh University
No.126 Nguyen Thien Thanh street, Tra Vinh city,
Tra Vinh province, Vietnam

² Email: bvtrinh@ctu.edu.vn
Cuu Long University
National Highway 1A, Long Ho district,
Vinh Long province, Vietnam

³ Email: caothinhnanh@gmail.com
Ho Chi Minh City University of Technology and Education
No.01 Vo Van Ngan, Thu Duc city,
Ho Chi Minh City, Vietnam

ABSTRACT: *Scientific research in Economic sector is very diverse. It covers everything from general synthesis to the economics of various sectors and specialties with topics directly related to life, society, and organizations. Therefore, various urgent issues need to be studied. Universities have focused on application-oriented research that plays a vital role in connecting theory and practice to improve the quality of research projects that are close to reality, current, and relevant to the needs of society and the economic development trend. Within the scope of the article, the authors share their points on choosing an application-oriented research topic at the graduate level in the economic field, clearly pointing out the difference between a research topic and an application one, as well as several difficulties and limitations in choosing and proposing topics, thereby suggesting to students' issues to consider in proposing research topics.*

KEYWORDS: *Scientific research, application orientation, economics field, research project, universities.*